

ΔΥΩ ΣΕΛΙΔΕΣ
ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΗΤΟΙ
Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΚΛΕΙΝΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΥ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΣΤΟΞΥΛΟΥ
ΥΠΟ
Ν. Σ. ΖΕΡΒΟΥ

«On doit des égards aux vivants.
on ne doit aux morts que la vérité».
(Voltaire).

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΡΜΗΣ».
1894.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΔΥΟ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΗΤΟΙ

Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΚΛΕΙΝΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΥ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΣΤΟΞΥΛΟΥ

ΥΠΟ

Ν. Σ. ΖΕΡΒΟΥ

«On doit des égards aux vivants.
»on ne doit aux morts que la vérité».
(Voltaire).

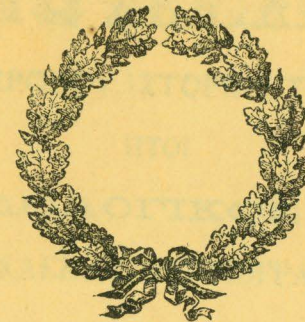

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΡΜΗΣ».
1894.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩΙ Ν. ΤΩ ΠΑΛΑΤΙΑΝΩΙ

ΑΕΙΩ ΒΛΑΣΤΩ

ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΠΟΛΛΑ ΤΗ ΠΑΤΡΙΔΙ ΥΠΙΣΧΝΟΥΜΕΝΩ

ΕΞΑΙΡΕΤΟΥ ΤΙΜΗΣ

ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΤΟΔΕ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΥΘ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΗΤΟΙ

Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΚΛΕΙΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΥ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΣΤΟΞΥΛΟΥ.

«On doit des égards aux vivants,
»on ne doit aux morts que la vérité».

(Voltaire)

Εἰς τῶν διαπρεπεστέρων ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὁ κλει-
νὸς Ἀνδρέας ὁ Μουστοξύδης Ἱστοριογράφος Κερκυραῖος, ἐγεννήθη
τῇ 6ῃ Ἰανουαρίου 1785 ἐν Κερκύρᾳ.

Νεαρὸς ἐτι τὴν ἡλικίαν, μετέβη εἰς τὴν μουσοτρόφον Ἑσπερίαν,
ἐνθα μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐγκυκλίου μαθήσεως, διανύσας
λίαν εὐδοκίμως ἐν Παταύῳ καὶ τὰς νομικὰς μελέτας, ἀνηγορεύθη
νομοδιδάκτωρ ἐν ἔτει 1805, ἰδίᾳ ὅμως ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀνθρωπι-
κωτάτην τῶν ἐπιστημῶν τὴν φιλολογίαν, κατὰ τοῦτο δὲ μᾶλλον
εἵλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν τότε σοφῶν ἀνδρῶν τῆς ἀδελφῆς Ἰτα-
λίας, διὸ μιᾷ ψήφῳ ὑπὸ τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου τῆς Φλωρεν-
τίας ἀνεδείχθη μέλος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας καὶ τῆς Ἀ-
καδημίας. Ἀμα δ' ὡς αἱ Ἴονιοι Νῆσοι περιῆλθον εἰς τὸ σκῆπτρον
τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας Ναπολέοντος τοῦ Μεγάλου, ὁ
Μουστοξύδης μετέβη εἰς Παισιούς, καὶ ἐντεῦθεν εἰς Μεδιόλανα,

ΔΕΣΦΑΓΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἐνθα περὶ τὸ 1812 ἐξέδοτο δύο τόμους τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ μελετῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Illustrazioni Corciresi» περὶ τὸν χρόνον τοῦτον διωρίσθη ἐπίτιμον μέλος τῆς ἐν Παρισίοις Αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας ἧς προήδρευεν ὁ Ναπολιών, τῆς τοῦ Βερολίνου, τοῦ Μονάχου, τοῦ Τουρίνου καὶ τῆς ἐν Οὐίλνι, μεταβάς δὲ εἰς Ἑνετίαν διηρεύνησε, τῇ ἀδείᾳ τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως, τὴν μετὰ ταῦτα εἰς τῆς ἄλλης Εὐρώπης ἀλληλογραφίαν, ἐν ᾗ πλείστα ὅσα ἀνέυρε πολύτιμα χειρόγραφα εἰς τε τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Ἰταλικὴν Φιλολογίαν ἀνήκοντα. Ἐν ἔτει 1814 ἐπεσκέφθη ἐν Παρισίοις τὸν προσφιλῆ αὐτῷ συμπολίτην τὸν Κόμ. Ἰωάννην Καποδίστριαν, ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ἰταλίαν ἐτιμῆθη παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου· εἶτα περιῆλθε τὴν Γερμανίαν καὶ Σαξωνίαν ἐνθα μετ' ἀπαραμίλλου φιλοπονίας καὶ ἀκριβείας ἀνεδίφησε τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην τοῦ Κόμητος Ἰωάννου Μ. Σχυλλεμβουργίου (α), ἐν ᾗ πολλὰ καὶ πολύτιμα ἔγγραφα ἀνεῦρεν, ἄλλοτε εἰς τ' ἀρχεῖα τῆς νήσου ταύτης ἀνήκοντα καὶ παραληφθέντα κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν στρατειῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀξιοσημεῖωτον ἐκείνην πολιορκίαν τῆς Κερκύρας.

Ἀλλ' ἡ αὔρα τῆς ἐλευθερίας ἦν ἐν τῇ ξένῃ ἀνέπνεεν ὁ Μουστοξύδης δὲν ἴσχυσε τὸ παράπαν νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐπιλήσμονα τῆς μεγάλης, ἀλλὰ δυστυχοῦς Πατρίδος ἣτις τότε ὀλόκληρος διήνυε τὸ δούλειον στάδιον, διὸ ἐπανελθὼν εἰς Κέρκυραν, ἤρξατο νὰ μεταδίδῃ τὸν πλοῦτον τῆς διανοίας αὐτοῦ εἰς τὴν νεολαίαν, διδάσκων τὴν φιλολογίαν ἐν τῷ Λυκείῳ ὅτε καὶ ἱστορικάς τινὰς περὶ τῆς Κερκύρας εἰδήσεις ὑπὸ τὸν τίτλον «Notizie per servire alla Storia Corcirese dai tempi eroici fino al Secolo XII», ἐδημοσίευσε. Τὸ δοκίμιον τοῦτο τοσοῦτ' ἀρίστης ἔτυχε δεξιώσεως παρὰ τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ἡ Γερουσία

(α) Κόμ. Ἰωάννης Μ. Σχυλλεμβουργίος Στρατηγὸς ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὴν ἐπὶ Ἑρετοκρατίας γενομένην πολιορκίαν τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων (25 Ἰαννουαρίου ἄχρις 11 Αὐγούστου 1716). Ὁ ἀνδριὰς τοῦ περιδόχου στρατηγοῦ κεῖται πρὸ τοῦ παλαιοῦ Φρουρίου.

τῆς Ἰονίου Πολιτείας ἀνηγόρευσε τὸν ἄνδρα Ἱστοριογράφον τῆς Ἑπτανήσου, πολλοὺς ἀποδοῦσα αὐτῷ ἐπαίνους, διὰ τε τὸν περὶ τὰ πάτρια διάπυρον ζῆλον, καὶ τὴν ἱστορικὴν ικανότητα. Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Pietro C. Stancovich ἀφιεροῖ τῷ Μουστοξύδι ποίημα τι (α), ὃ δὲ Ἰωάννης Λεοπάρδης τὸ πόνημα αὐτοῦ ἐπιγράφοντες: «Saggio sopra gli errori popolari degli antichi».

Ἀφοῦ περιῆλθε τὰς ἐπισημοτέρας πρωτευούσας τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης καὶ ὡς ἀκάματος μέλισσα ὁ πολὺς Μουστοξύδης, συνήγαγε τὸ ἡμελημένον τῆς πατρίου ἱστορίας ἄνθος, ἐπελάβετο μοναδικοῦ καὶ λαμπροτάτου ἀρχαιολογικοῦ πονήματος περὶ τῶν τεσσάρων ἐκείνων Ἑλληνικῶν ἵππων τῶν ἐκ νέου κοσμοῦντων τῆς Ἑνετίας τὴν Μητρόπολιν «Ἁγίος Μάρκος» (β) ἡ ἐπιστολιμαία

(α) *Dedica de' versi del Can. P. Stancovich. Venezia.*

Al nobile e chiarissimo A. Mustoxidi Corcirese Cav. di S. Vladimiro di Russia, Istoriografo delle Sette Isole Ionie, membro corrispondente del R. Istituto di Francia e delle R. Accademie di Berlino, Monaco etc.

«Ma voi egualmente amabile Sacerdote delle Muse, vero ministro di Pallade, voi di cui gli scritti hanno meritato onori distinti dalla Repubblica letteraria e da un Monarca magnanimo, voi pur sapete meglio di me che il buon gusto non ammette mediocrità. Questa riflessione giustifica la ripugnanza, quando il desiderio di far conoscere la stima che per voi nutro mi ha indotto a seguir l' insegnazione, e dare alla luce alcuni de' miei versi che aveva destinati perpetuamente alle tenebre. Così facendo non ho avuto altra mira che rendere una memoria se non perenne almen sincera del vostro soggiorno in questa parte, della considerazione che vi deggio e dell' amicizia che vi professo».

(β) *Sui quattro cavalli di Venezia (Basilica di S. Marco), del Cav. A. Mustoxidi. Μετάφρασις μετὰ πολλῶν σχολίων καὶ σημειώσεων ὑπὸ Ν. Σ. Ζερβοῦ Κερκυραίου, ἔκδ. α'. 1867, ἔκδ. β'. 1870 ἐν Κερκύρᾳ.*

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

αὕτη διατριβὴ ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν Ἀββᾶ Ἰάκωβον Μορέλ-
λην (α) σύμβουλον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλείως τῆς Αὐστρίας ἱππότην
τοῦ Σιδηροῦ Στέμματος (β), βασιλικὸν βιβλιοφύλακα, τοσούτω πε-

(α) Ἰάκωβος Μορέλλης εἰς τῶν διαπρεπεστέρων βιβλιοθη-
καρίων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐγεννήθη ἐν Ἐρετίᾳ τῇ 14.ῃ
Ἀπριλίου 1745 ἐκ πτωχῶν γονέων μὴ δυνηθέντων τὰ δάσωσιν
αὐτῷ τὴν ἀπαιτουμένην ἀνατροφὴν, ἐνδυσθεὶς τὸ μοναχικὸν σχή-
μα, ἀνεπλήρωσε τὴν ἑλλειψιν ταύτην διὰ τῆς ἰδιαίτης μελέ-
της, ὥστ' ἐν βραχεὶ ὑπερέβη κατὰ τὴν σοφίαν ἀπαρτίας τοῦ
συχρόνους Ἰταλοῦς ἐξηκολούθησε τὰς ἐαυτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ
βιβλιοθήκῃ τοῦ Ζαριάνη, ἀλλ' ὀρεγόμενος εὐρύτερας παιδείας,
διεξήλθε σχεδὸν πάσας τὰς ἄλλας τῆς πατρίδος αὐτοῦ βιβλιο-
θήκας ὡς ἐν περὶ τῆς ἡ ἀναδίδουσι. Τὸ ἀνεξάρτητον τοῦ χα-
ρακτήρος τὸν ἀπέτρεψε πολλῶν ἐπωμελῶν προτάσεων γενομέ-
νων αὐτῷ παρὰ τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλων σπουδαίων τῆς
Ἐρετίας βιβλιολόγων, ἐξακολουθήσας οὕτως βίον ἀπ. τοῦ Ἀββᾶ.
Συνῆψε φιλικὰ μετὰ τοῦ πατρικίου Forsetti οὗ ἐκ τῆς πλουτίας
βιβλιοθήκης καὶ τῆς συλλογῆς ποικίλων ἐγγράφων, ἐδημοσίευσε
κατάλογον ὑπο τὸν τίτλον: Biblioteca manuscritta del T. G.
Forsetti ἐργαίε προσέτι καὶ τὸ Dissertazione Storica in-
torno alla pubblica libreria di S. Marco.

Τῷ 1776 ἐδημοσίευσε κατάλογον τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ
Νόρρη περιεχομένων Ἰταλικῶν χειρογράφων καὶ βραδύτερον ἑ-
τέρον κατάλογον τῶν ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ περιεχομένων Ἑλ-
ληνικῶν. Ἡ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ὡς βιβλιοθηκαρίου καὶ βιβλιογρά-
φου ᾗ ἐξήλθε γενομένη βιβλιοφύλακος τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ὑποε-
ργήματος ὅπερ λαβὼν διετήρησε μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ συμ-
βάλλων τῇ 5.ῃ Μαΐου 1819. Τῷ 1795 ἀνέβη καὶ ἐδημοσίευσε
πολλοῦ λόγου ἄξιον ἀπόσπασμα τοῦ 5.ου βιβλίου τοῦ Λέωνος
Κασίου. Τὸ ἔργον ὅπερ ἔδειξε τὴν εὐρείαν αὐτοῦ παιδείαν καὶ
τὴν κριτικὴν ὀξύτητα εἰς τὸ Bibliotheca manscripta Graeca
et Latina οὗ εἰς τόμος μόνον ἐξέδωκε. Τὸ τελευταῖον αὐτοῦ
πρόγραμμα ὑπῆρξε «Epistolae septem variae eruditionis».

(β) Περὶ τοῦ περιωρότου τοῦτον Σιδηροῦ Στέμματος (Corona

φωτισμένως μετ' ἀπαραιμύλου κρίσεως καὶ ἀδιαφιλονεικῆτως ἐ-
γράφη (α) παρὰ τοῦ πατριάρχου τῶν ποτε καθ' ἡμᾶς φιλολόγων,
ὥστ' ἐθαυμάσθη παρ' ὅλων τῶν σοφῶν τῆς ἐποχῆς.

Τὴν ἐπιστολιμαίαν ταύτην διατριβὴν ἐπηκολούθησαν οἱ βίοι Ἀ-
νακρέοντος (β) καὶ Αἰσχύλου καὶ τινὰ ἄλλα δοκίμια ἅτινα ἐδημο-

ferrea) δυνάμεθα τὰ δάσωμεν τὰς δὲ τὰς πληροφορίας, παρα-
τρέχοντες μεθώδη τινα περὶ τοῦτον ἀφήγησιν.

Ὅτε ὁ Λοῦξ τοῦ Ταυρίνου Ἀξιολύφου ἐνυμφεῖται τὴν Βασι-
λίδαν τῶν Λομβαρδῶν Θεοδωλίδαν (591), αὕτη τῷ ἐδωρήσατο
τὸ Στέμμα ἐκείρου ὅπερ ἔμελλε τὰ καταστῆ τοσούτω περιφημον
ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἰταλίας. Τὸ Στέμμα τοῦτο συνίσταται ἐξ εὐ-
φρείας ταιρίας τεσσάρων περίπου δακτύλων, κεκοσμημένης ὑπὸ
ποικίτων λίθων ἔχει δὲ σχῆμα ἀρχαίου διαδήματος περιβαλ-
λομένου ἐνδοθεν ὑπὸ σιδηρᾶς ταιρίας, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Θεο-
δωλίδας καὶ ἐπὶ τῆς Αὐστριακῆς κυριαρχίας, τὸ Στέμμα τοῦτο
διετηρεῖτο πάντοτε ἐν τῷ θησαυρῷ Μόρτζα. Οὕτως, Κάρο-
λος ὁ Μέγας ἔλαβεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ τοῦ
Α'. (1452), μεθ' ὃ μετηνέχθη εἰς Ρώμην διὰ τὴν στέψιν Φρειδε-
ρικοῦ τοῦ Α', καὶ κατὰ τὸ 1530 ἀπεστάλη εἰς Βολωρίαν διὰ
τὴν στέψιν Καρόλου τοῦ Β'. Τῇ 26.ῃ Μαΐου 1805 Ναπολέων ὁ
Α' συνήρωσε μετὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Στέμματος, τέλος δὲ
κατὰ τὴν ἐρώσιν τῆς Ἐρετίας μετὰ τοῦ ἄλλου Βασιλείου τῆς
Ἰταλίας τὸ Στέμμα τοῦτο ἐρεχειρίσθη τῷ Βίκτωρι Ἐμμανουὲλ
ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Μεραβρία.

(α) Τούτοις μαρτυροὶ καὶ ὁ διάσημος ἱστοριογράφος Φρειδε-
ρικός ὁ Hurter ἐν τῷ βίῳ Πάπα Ἰρροκέρτιου τοῦ Γ'. καὶ τῶν
συχρόνων αὐτοῦ, διὰ τῶν ἐξῆς: Andrea Mustoxidi Greco
di Coreira ha provato in modo incontrastabile l' origine
Greca dei quattro cavalli nello scritto: «Sui quattro ca-
valli della Basilica di S. Marco in Venezia» (T. I. pag.
310 not. 499) καὶ ἄλλοι: E la lettera di A. Mustoxidi
sui quattro cavalli di Venezia che mi è andata a sangue
(G. M. Pajatti).

ΙΑΚΩΒΟΣ ΜΟΡΕΛΛΗΣ βίος τοῦ Ἀνακρέοντος ἐγράφη πρὸ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

σιεύθησαν ἐν Μεδιολάνοις τῷ 1821 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: «Prose varie del Cav. A. Mustoxidi con aggiunte di alcuni versi».

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἀφιέρει αὐτῷ ὁ Σοντζίνης ἰδίαν μετὰ

πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως τῶν παρ' ἡμῖν φιλολόγων Ἀνδρέου τοῦ Μουστοξίδου ὃς ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας πᾶσαν καταβαλὼν σπουδὴν ὑπὲρ τῆς ἐκλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἐτίμησε καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν φιλολογίαν τῶν Ἰταλῶν ἐπλούτισε διὰ πολλῶν καὶ πλείστου λόγου ἁξίων ἔργων ἐν οἷς θέσιν οὐκ εὐκαταφρόνητοι κατέχουσιν αἱ ἐν τῷ Ἑλληνομνημονίῳ καὶ ἀλλαχοῦ βιογραφίαι.

Τὸ μικρὸν ἀλλὰ σφοδρὰ τοῦτο πόνημα τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου ἀγνωστον ἤδη τοῖς πλείστοις τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων φιλολόγων, ἔρεκεν βεβαίως καὶ τῆς σπάνεως εἰς ἡρ συνήθως περιπίπτουσι τὰ τοιαῦτα σπουδαῖα συγγράμματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν περὶ τὴν Ἰταλικὴν ἀμεριμνησίαν τῆς παρούσης γενεᾶς, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν νὰ μεταφέρωμεν, λέγει ὁ Κορωνάιος, ἴσα καὶ ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν δεόντως ἐκτιμηθῇ ἔργον πρὸς ὃ οἱ Ἰταλοὶ καὶ ἐπαίνων καὶ ἐκδόσεων θαυσιλεῖς ἐγένοντο. Καὶ παραλείπομεν μὲν, χάρις βραχυλογίας, τῶν τε ἐπαρειαλημμένων τούτων ἐκδόσεων τὴν ἀπαρίθμησην καὶ τῶν ἐπαινῶν τὴν ἀντιγραφὴν ὧν εἰς καὶ ὁ τοῦ Θωμαζαίου, ἀναγκαῖον ὅμως νὰ παραθέσωμεν ἐν ταῦθα τὴν ἐπίκρισιν ἀνδρὸς λόγιου καὶ ἐνθέρμου ζηλωτοῦ τῆς πατρίου δόξης. Ὁ καθηγητὴς Αἰμίλιος Τυπάλδος ὁ Κεφαλληνὸς ἐν τινι σημειώσει τῆς πρὸς τὸν Μουστοξίδην ἀφιερωθείσης Ἰταλικῆς μεταγλωττίσεως τοῦ Σχοιγίου (Storia della letteratura Greca T. II. p. 217), συμπληρῶν τὰ ὑπὸ τοῦ Πρώσου φιλολόγου λεχθέντα περὶ τοῦ Ἀρακρέοντος ὅδε πως ἀποφαινεται περὶ τῆς ἀρὰ χειρὸς βιβλιοθήκης. Ὁ Ἀθηναῖος, ἔγραψε τὸν βίον τοῦ Ἀρακρέοντος, εἴτε ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀρπαγέντος, ἢ ὑπὸ τῆς λήθης καὶ τοῦ κοριορτοῦ βιβλιοθήκης τινὸς καλυπτομένου, ἢ ἀπώλεια ὅμως αὐτῇ, καί τοι βαρυνάτη, ἥττορ ἐπαισθητὴ καθίσταται μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μουστοξίδου συγγραφεῖσαν βιβλιογραφίαν. Πολλοὶ τῶν νεωτέρων, ὧν τὰ ὀνόματα παρατρέχοντες, ἀραφέρωμεν τὸν Λογύπτερον καὶ τὸν Διογέ-

φρασιν τῶν κατὰ Παῦλον καὶ Βιργίνιαν (α). Μικρὸν ὕστερον ἐδήμο- σίευσεν σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: «Exposé des faits qui

sur, τοσοῦτω περὶ τοῦ Ἀρακρέοντος ἡσυχολήθησαν ὥστε οὐδὲν κατὰ τὸ φαιρόμενον ἐπιπλέον ἐλλείπετο. Ἀλλ' ἐλθὼν εἰς τὸ μέσον ὁ Μουστοξίδης, καὶ ὑπὸ τῆς ἀγχιροίας αὐτοῦ καὶ τῆς πολυμαθείας καθοδηγούμενος, κατέδειξεν εἰς ἡρ ὑπέπεσαν πλάνην οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ εὐφροσύνας μὲν παρατηρήσεις ἐξηγεῖται εἰς τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα κεφάλαια τοῦ βίου τοῦ Ἀρακρέοντος, τὰ δ' ἐπιχειρήματα αὐτοῦ ἐνίσχυσε τῇ αὐθεντίᾳ τῶν διασημωτέρων συγγραφέων μετὰ πολλῆς δὲ τῆς περισκέψεως ἐκλέξας παρ' ὅσα περὶ τοῦ μελωδοῦ τούτου ἐγράφησαν, ἐχώρισεν τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ψεύδους, προσέθηκεν ὅτι οἱ ἄλλοι παρέκδασαν καὶ ἐκάλουν ἐν τῇ ἀλήθειᾳ τὴν ἀλήθειαν τοῦ δι' ἐκλεπτῶν παρεκδόσεων, πρὸς πλείονα ἄε ποτε τοῦ ἀντικειμένου διαφώτισιν, οὐδ' ἐπιλήσμων ἐγένετο τοῦ ἀποκαλύψαι ἐν εὐθέϊ χρόνῳ τὴν πρὸς τὴν Πατρίδα εὐσέδειάν του, «pro qua, λέγει ὁ Τούλλιος, quis homo dubitet mortem oppetere, si ea sit profuturus?» Τί δ' εἴπωμεν περὶ τοῦ ἔθνους δι' οὗ ὁ Μουστοξίδης ἐρέδουσε τὰς ἐαυτοῦ ιδέας; Φαίνεται ὅτι αἱ χάριτες ἐξόριστοι ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀπὸ τῆς Ἑλλ. χώρας ἐκάθισαν ἐπὶ τοῦ καλῶν τοῦ συγγραφέως τούτου, ὃς, εἰ καὶ ξένος εἰς τὸ ὠραιότατον τῶν Ἰταλῶν ἰδιώμα, οὐχ' ἥττορ ἔγραψεν ἰταλικῶς τὰτα.

(α) Dedicà di Virgilio Soncini della sua traduzione di Paolo e Virginia. Al Cav. A. Mustoxidi Milano.

Ὁ Βιργίνιος Σοντζίνης μεταφράσας εἰς τὴν Ἰταλικὴν τὸ ὑπὸ τοῦ Bernardin de S. Pierre συντεθεῖν ἔξοχον μυθιστόρημα περὶ τῶν κατὰ Παῦλον καὶ Βιργινίαν, ἀφίεποι τὴν μετάφρασιν τῷ Μουστοξίδῃ οὕτως λέγων: Io conclusi che nn tal romanzo non doveva essere raccomandato a niuno più convenevolmente che a Voi poichè, in nessuna persona io vidi mai tanta semplicità di costumi, tanta non curanza delle ricchezze e del pasto e tanto amor di Patria, quanto ne veggio in Voi. onde mi sarà sempre dolce ed onore-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

«ont précédés et suivis la cession de Parga» περιέχον τὰς ἀ-
ξιοδακρύτους σκηνὰς τῆς ἐξανδραποδισθείσης ἐκείνης πόλεως, περὶ
τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην ἔλαβε παρὰ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας τὸ
παράσημον τοῦ Τάγματος τῶν Ἀγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου.

Διατρίβων ὁ Α. Μουστοξύδης ἐν τῷ Λομβαρδοβενετικῷ Βασι-
λεῖφ μετήνεγκεν εἰς τὴν Ἱταλικὴν τὸ πόνημα τοῦ Ἑλληνος Ἱστο-
ρικοῦ Ἡροδότου (α), ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ περαιώσῃ τὸ
ἔργον, ἀφείς μετὰ θάνατον ἀνεκδότους τὰς εἰς τὸ ἔννατον βιβλίον
ὑπαγομένας σημειώσεις καὶ τὰς δύο χρονολογικὰς τοῦ συγγραφέως
διατριβάς.

Ἄλλ' ἤδη ἀνέτελλεν ἡ ἡὼς τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως,
καὶ ὁ χρόνος ἐπληροῦτο ὑπὸ τοῦ διεπόντος τὰς τύχας τῶν Ἑθνῶν
διὰ τῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1821, ἣν ὁ Μουστοξύδης, ὡσεὶ ἄλλος
Φεραίος, ἐμφοροῦμενος ἀγίου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτος, ἐξύμνει δι'
ὠραίων Ἱταλικῶν στίχων (β), πληροφορῶν σύναμα τὴν κραταίαν
Εὐρώπην περὶ τῶν κατὰ θάλασσαν κυρίως ἡρωϊσμῶν τῶν ἡμετέρων,

(α) Dal Tomo X. Viaggio di Anacarsi. Traduzione I-
taliana. Venezia. Veggasi ancor Erodoto Illustrato dal Cav.
A. Mustoxidi Corcirese (T. I. p. 231), traduzione somma-
mente pregiata per l' esata interpretazione del testo e per
le dottissime ed utilissime note. Ci duole di non poter
fare quì che un semplice cenno, poichè troppo lungo sareb-
be l' annoverare i meriti dell' autore resosi ormai cele-
bre per queste e per altre sue eccellenti opere, e da tutti
carissimo nonchè alla sua Nazione per la profonda dottri-
na e finissima critica, e per le eminenti virtù che lo dis-
tinguono.

(β) Περὶ τῶν στίχων τούτων τὸ ἐν Ἱταλίᾳ ἐκδιδόμενον πε-
ριοδικὸν σύγγραμμα «l' Avvenire» ἐπάγει: Per le stesse
nozze Andrea Mustoxidi oltre Monti, altro favorito delle
Muse concittadino di Omero e di Anacreonte, dettò bellis-
simi versi con i quali sommamente ci piace ornare que-
ste pagine; sembrano essi ispirati più dal cuore che dall'
ingegno e, mentre è lieto e festivo il canto, dolce melan-

διὰ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένου Γαλλιστὶ περιοδικοῦ συγγράμμα-
τος «Precis de l' operation de la flotte Greque durant la
révolution de 1821 — 1822».

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ Πετρετίνης εὐπατρίδης Κερκυραῖος ἀ-
φιεροῖ αὐτῷ ἰδίαν μετάφρασιν τοῦ ὑπὸ Ἰουλιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτο-
ρος συγγραφέντος συγγράμματος (α).

Ἐγραψε πρὸς τοὺς ἄλλοις διὰ τὴν συλλογὴν τῶν Ἑλλήνων ἱστο-
ρικῶν τοῦ Σονζονίου παραρτημὰ τι εἰς τὴν Ἱστορίαν Ἡρακλείου
τοῦ Ποντικοῦ καὶ παρατηρήσεις τινὰς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσ-
σης ἐν τῇ τῆς Φλωρεντίας Ἀνθολογίᾳ, βραδύτερον δὲ διὰ ἡρωϊκο-
κωμικοῦ ποιήματος τὸν βίον τοῦ Αἰσώπου ὃν ὡς ἄριστα μετήνεγκεν
εἰς τὴν ἡμετέραν καθωμυλημένην ὁ γνωστὸς ἐν λογίοις παρ' ἡμῖν
Ἰωάννης ὁ Βερβιτζιώτης (β).

Ἄλλὰ, μὴ καὶ αὐτοὶ ἄρα οἱ ἐν τοῖς γράμμασι τὰ πρῶτα φέροντες
Ἱταλοὶ μεθ' ὧν ἐπὶ τεσσαῦτα ἔτη διητᾶτο ἐν τε τοῖς Πανεπιστη-
μίοις καὶ ταῖς Ἀκαδημαῖαις δὲν ἀναφέρουσι τι περὶ Μουστοξύδου;
Ἐκτὸς τῶν μνησθέντων καὶ ὁ Ἰωσήφ Cechio διαλαμβάνων περὶ
τῆς ὑπὸ τοῦ Μόντη γενομένης μεταφράσεως τῶν ποιημάτων τοῦ
Ὁμήρου, ἀποδίδει τῷ Μουστοξύδῃ κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ἀρίστην

conia spira da' suoi versi per cui l' anima si sente soa-
vemente commossa.

Il santo amore di Patria, la rimembranza delle passa-
te e delle presenti sue sventure, l' affetto filiale coll' ac-
cento della passione sono questi gli accenti dei quali sep-
pe giovarsi il Cavaliere Mustoxidi onde ornare il suo
poema. Saranno quei componimenti tenuti sempre in
pregio quali bellissimi fiori dell' italiano Parnaso, e se-
guiranno durevolmente l' epoca d' un illustre imeneo.

(α) Opere scelte di Giuliano Imperatore per la prima
volta volgarizzate da S. Petretini Corcirese. Milano 1822.

(β) Vita di Esopo scritta da A. Mustoxidi e volgarizzata
in Greco da Giov. Verviziotti Corcirese. Osserv. Triestino.

τοῦ ἔργου ἐλθεσιν (α), καὶ ἀλλαχοῦ αὐτὸς ὁ Μόντης μεγάλως τὸν ἡμέτερον Μουστοξύδην ἐπαινεῖ διὰ τὴν ἐρμηνείαν ἣν τῷ δίδει διαφόρων λέξεων. Ἐν ἔτει 1829 προσκληθεὶς παρὰ τοῦ ἀοιδήμου Κυβερνήτου Κόμητος Α. Καποδιστρίου μετέβη εἰς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Ἑλλάδα ἐνθα ἀνέλαβε τὴν διοργάνωσιν τῶν ἐν Αἰγίνῃ δημοσίων Ἐκπαιδευτηρίων, πρὸς δὲ καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος «Ἡ Αἰγιναία» καὶ τῆς ἐφημερίδος «Ἑλληνικὸς Ταχυδρόμος».

Ἀλλ' ὁ μεγαλεπήβολος τῆς Κερκύρας γόνος Ἰωάννης ὁ Καποδίστριας, ὁ πολιτικὸς οὗτος ἀστήρ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, πίπτει ὑπὸ τὴν θανατηφόρον πνοὴν τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν . . . , ὁ δὲ Μουστοξύδης στερηθεὶς τοῦ πολυτίμου φίλου, ἐπανακάμπτει εἰς Κέρκυραν ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν τότε διατελοῦσαν, ἀκολουθήσας δ' ἐπὶ τινα ἔτη τὸν πολιτικὸν βίον, διέπρεψεν ἐν αὐτῷ ἐπ' ἄκρῳ πατριωτισμῷ καὶ πολιτικῇ ικανότητι.

Διελθὼν καὶ τὸν βραχὺν τοῦτον πολιτικὸν βίον ἐπέδωκε καὶ αὐθις εἰς τοὺς φιλογολογικοὺς ἀγῶνας, ἐκδίδων σὺν τοῖς ἄλλοις κατὰ τὰ ἔτη 1843—47 τὸν πολῦτιμον «Ἑλληνομνήμονα» ἐν ᾧ κατεχώριζε πολλοὺς θησαυροὺς τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ· πρὸ δὲ τούτου ἔλαβε παρὰ τοῦ Ὁθωνος Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος τὸ χρυσοῦν τοῦ Σωτήρος παράσημον.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 1845 ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ ἀρμυστεύοντος Σήτωνος, ἀνηγορεύθη τὸ δεύτερον Ἱστοριογράφος ἐπίσημος τῆς Ἰονίου Πολιτείας, ἔκτοτε δὲ κατεγίνετο εἰς τὴν συλλογὴν τῶν κειμηλίων τῆς Ἱστορίας τῆς Κερκύρας οἷον χειρογράφων, ἐπιγραφῶν καὶ νομισμάτων εὕρισκομένων ἐν διαφόροις τῆς Ἑσπερίας Ἀρχαίοις καὶ εἰς τὴν κατὰ τὰς αὐτῶν ἐν ἰδιαιτέρῳ συγγράμματι ὅπερ ἤρχισεν, ἀλλὰ δυστυχῶς κατέλιπεν ἡμιτελὲς ἐκ 50 περίπου τυπογραφικῶν φύλλων ἀποτελούμενον.

(α) G. Cechio. Vita di U. Foscolo. Monti quando cominciò a tradurre Omero, poco o nulla sapeva di Greco, e se non fossero le tante traduzioni Latine e Francesi e l'ajuto che ricevette da A. Mustoxidi Corcirese che solea chiamare il suo piccolo Plutarco. . . .

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ βίου ὁ Μουστοξύδης ἀναδείκνυται τὸ τελευταῖον Ἀρχων τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ δημ. Ἐκπαιδεύσεως μεθ' ὃ πλήρης ἡμερῶν ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τῇ 17.ῃ Ἰουλίου 1860.

Ἐπὶ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν τῆς Γερουσίας, ὁ Π. Βράλλας, ἕτερος ἀγλαὸς βλαστὸς τῆς Ἑλλ. χώρας, ἀπήγγειλε τὸν ἐπικήδειον λόγον.

Τοιοῦτος, φίλε ἀναγνώστα, ὁ φιλογολογικὸς βίος τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου Ἀνδρέου τοῦ Μουστοξύδου, ὃς κατὰ τὸν σοφὸν Βράλλαν πολλοὺς μὲν μετ' αὐτὸν εἶχεν, οὐδένα δὲ πρὸ αὐτοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΥΠΟΤΕΛΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΙ. 52 44. 0029

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΗΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ